

A litera 6., *Tótágas* című előszilveszteri estjén a Trafóban hét író „egypercesét” hallhatták. Arra kértük szerzőinket, válasszanak egyet kedvenc Örkény-szövegeikből, és játsszanak vele kedvük szerint – írjanak rá parafrázist, használják ihlető forrásul, csavarjanak rajta még egyet, tetszés szerint fűszerezzék, és végül tálalják a közönségnek.

(R. Zs.)

Örkény István: Folklór

1. Viccelődünk

Egy fekete autó közeleg a megyeszékhely felől. Megáll. Egy fekete ruhás férfi kiszáll, és odamegy a borsótáblához.

– No, hogy vagyunk, hogy vagyunk? – szól oda viccesen a parasztnak.

– Jól vagyunk, jól vagyunk – válaszolják viccesen a parasztnak.

(Sárvári folklór. Vas megye, 1957)

2. A termelés zavartalanul folyik

– Halló, gépterem?

– Skultéti, jelentkezem.

– Mennyi, Skultéti?

– Harminchárom.

– Mi harminchárom?

– Mi mennyi, főmérnök úr?

– Az, ami harminchárom.

– Nem annyinak kellett volna lennie?

– Mindegy, Skultéti, csak csinálja tovább.

(Nehézipari folklór, 1978)

GreCsó Krisztián

Hobbi vagy hagyomány

A folklór és technika találkozása a boncasztalon

„Milyen az ilyen”

Zámbó Jimmy

Az a Dzsoni nevű alak rontotta meg Lajos bácsit. Míg ő nem költözött a Rozmaring utcába, Lajos bácsi tohonya volt és enervált, másfelől – a felesége nézőpontjából – viszont végre rendes ember. Nyugdíjas korára. Dömötör Lajos nyugalmazott inszeminátor vasárnaponként karonfogva sétált templomba a feleségével – rendes ember ő, akárki meglássa. Becsületes férj, akit szeret a felesége.

A hét szerző közül kettő másutt kötelezte már el magát a publikálásra, a többiek írásait a litera.hu nyomán közöljük.

Akinek minden megbocsáttatott. Mert, ahogy a lány magyar nóta mondja, a jó asszony ilyen. Mindent megbocsát. A nem is olyan távoli múltban Lajos bácsi kívánós férfi volt, a nem teljesen alaptalan szóbeszéd összehozta a szomszéd Ilonkával. A tehenészetben a köpülő Erzsivel. A gyárból a bérszámfejtős Klárrival, aki pösze volt erősen, és a kisbolt mögötti gazosból, ha Lajos bácsi arra sétált, az hallatszott, hogy „cináld, cináld, jól cinálod!”. Lajos bácsiban mára megült a lendület, manapság csak otthon rosszalkodik, ha egyáltalán.

Dömötör Lajos múbika nem vetette meg az italt sem, pálinkából napi fél és egy liter között ivott, azt suttogták a tehenészetben, akadtak nehéz pillanatok, mikor elkélt a segítség, hogy tehen-e az ott várakozó állat, vagy bika... Lajos bácsi már nem igazodott el a zavarosban. De mostanában csak ebéd előtt hajt le egy kupicával, az étvágy kedvéért.

Elszaladt húsz szilaj esztendő, és a nyugdíj első napján Lajos bácsi megkövette nejét, és Annuska három dohogós nap után megbocsáttatott. Lajos bácsi unta már nagyon a kanosszát, három nap alatt Krisztus is föltámadott, nem-hogy, de a harmadik nap végére Annuska süttöt engesztelő pogácsát.

A nyugdíj második havában romlott el minden megint. A traktorozást Annuska kínos hobbinak találta, a kisboltban rajta röhögött a kollektíva, eddig a szoknyák, most meg ez.

A Dzsoni nevű férfi Írországból jött, és Lajos bácsinak mindjárt komája lett. Egy árva szót sem értett abból, mit beszél, és ez jólesett. Dzsoni sohasem sértegette meg, és mindent megmutatott, amit ő tudott az életről. Cserébe Lajos bácsi sem volt fukar. Bőkezűen pazarolták a tapasztalatokat. A nagy barátságna akkor ment híre, mikor Lajos bácsi és Dzsoni először ment „tájra” a traktorral. „GPS”-t szereltek a kormány mellé, a levitézlett, Vörös Csillag márkájú járművön ragyogott a krómozott fedélzeti számítógép. A ketyere monitorján apró térkép volt, amin egy vörös gölődin araszolt, mutatva, hogy Lajos bácsi éppen a Laposon jár. A műszer közölte is ezt, igaz, angolul, de jól érthetően. „Disz iz dő Lapos.” A komputer javasolt kurtább útvonalat is, ha kellett, ha nem, a műhold-összeköttetés ki tudta számolni, merre a rövidebb. Igaz, arról nem volt értesítve a műhold, merre van sár, és hogy a kijelölt dűlőt már tavalyelőtt beszántották, de ebből egyszer sem volt probléma. Lajos bácsi vezetett, és ő nem értette, mit beszél a masina, és azt sem, mit kiabál Dzsoni, csak a tájolás végén köszönte meg nekik a szíves beszélgetést, a GPS-t meg is simogatta, és kedvesen megdorgálta, hogy amíg le nem szívja az akkumulátort, jóban lesznek.

Annuska felhúzta az orrát. Duplán is. Még a faluban sem nyugodtak le a háborgó kedélyek, és Dömötörné Annuskán még mindig nevettek a kisboltban, Lajos bácsi és Dzsoni cimborája a komputer vezérelte Vörös Csillaggal elmentek a szeszfőzdébe.

Nem ment könnyen, mert ez alkalommal Dzsoni vezetett, és követte az utasításokat. Keresztülhajtottak három virággyáson, Manyikáék még szárán maradt kukoricáján, de a gép végül nem hazudott, az épület segge felől meglett a szeszfőzde. Lajos bácsi és Dzsoni lepakolták a cefrét, és már öntötték volna a rézüstbe, mikor az öreg szeszfőzdes szagot fogott. Hogy Dömötör Lajos nemcsak tájol mostanában, de *Tekilát* főzet az asszony télkertjéből – nem maradt véleményezés nélkül. Lajos bácsi a nemzetközi trendekre hivatkozott, a kaktusz-cefre nemes ital, előtte kell egy nyalás só, utána meg egy harapás

citrom, és úgy. A szeszfőzdés másfajta nyalást ajánlott, dühöngött, hogy azt a tüskés trugyit nem öntik bele a kisüstbe. Lajos bácsi azzal érvelt, hogy az Unióba Mexikó is bele fog tartozni, előbb vagy utóbb, ráadásul a nejeének nem okozhatnak csalódást, még a GPS is fáj neki, de ez több a soknál, egy álló hete zokog a ledarált kaktuszok miatt. A szeszfőzdés hitetlenkedett, de a kíváncsiszókódók nyomására mégis kifőzték Dömötör Lajos cefréjét. A kaktusz gyöngén adta, Dzsoni egy kiló tengeri sója meg a nejlonszatyor citrom sok lett. Még ott, a fokmérős asztalnál nekiálltak kóstolni.

Lajos bácsi másnap alig mert előjönni a hálószobából. Kegyelemben nem is reménykedett. Erősen megdöbbsent, mikor Annuska néni mosolyogva fogadta. Nem értette, miért, de inkább hallgatott, ha úgy, hát úgy. Átment volna a szomszédba, de ír barátja kapuját zárva találta. Hiába csöngetett, nem jött ki senki. Keserű másnapossággal sétált haza. Annuska néni azt kérdezte, igaz-e még a tegnapi okosság. Lajos bácsinak nem rémlett, hogy a nejeével az éjjel még találkozott volna, arra sem emlékezett, hogyan értek haza, ezért csak bután nézett. A neje megfordította a véres hurkát a tepsiben, és Lajos bácsi hanglejtését utánozva belekezdett. Hogy a régi és az új dolgok hasonzorúek. Hogy nincs új a nap alatt. És hogy Vörös Csillag magától hazatalált a szeszfőzdéből, mint régen a jó lovak. Nem tájolás ez, meg kvad izé, meg motorosság, nem hobbi ez, hanem hagyomány. Aztán, hogy Dzsonit miért hagyták el félúton, csak a műszer tudná megmondani...

* * *

Örkény István: Dal

Janász Jenőnek hívták a dalszerzőt.

Az orosz áttörés után csapódtunk egymáshoz, mert az ő ütegét szétlőtték, én pedig Nikolajevkán elveszítettem az alakulatomat. Majdnem háromszáz kilométert tettünk meg együtt, néha-néha egy járműre kéredzkedve, a legtöbbször azonban gyalogszerrel, hóban, jégben, állandó ellenséges tűzben, míg csak le nem terítette Bjelgorod határában egy rövid sorozat.

Mindazodáig sejtelmem sem volt róla, hogy szerzik a dalt. Ki hitte volna, hogy ilyen könnyedén? Janászból jött a dal, ömlött, fakadt, ahogy forrás buzog a földből. Amit csak látott, amit csak hallott, abban a szempillantásban dallá lett, szöveggel, rímekkel, melódiával. Csak a címet kellett kitalálni hozzá.

Népdal lett abból a bádögbödön gyümölcshízából, melyet egy szétlőtt raktár romjai alól kapartunk ki. És volt ott egy híd, amelyet épp az orrunk előtt robbantottak fel a partizánok. Miközben a hídronc alatti föltorlott jégen át-evickéltünk, Janász Jenő már énekelt:

*Elkorhadt a vén fahíd a Tarcalon
Istenem, csak te tudod az én bajom.
Hogy megyek én Annuskámhoz már
esztán?
Hogy ússzak át halált hozó zúgóján?*

Faggattam, hogy csinálja ezt. Azt mondta, nem tudja. Faggattam, hány dalt szerzett már. Azt se tudta. Talán három-, de lehet, hogy négyezret.

Bjelgorod már odalátszott, amikor lassan eleredt a hó. Legomboltam a sapkám fülvédőjét, de úgy is hallottam Janászt dudorászni:

Lassú pelyhekben hullik a hó
Csilingelve fut az orosz szánkó.
Szállj, szállj, kicsi hópehely...

Öt gyors roppanás hallatszott. Vé-
ge lett Janásznak, bevégzetlen maradt
a dal.

Néha eszembe jut. Megpróbáltam
folytatni. Töröm a fejem, rímet ke-
resek a hópehelyre. De hiába. Mind-
nyájan tudunk valamit, és azt senki se
képes utánunk csinálni. Ez így van.

Kemény István

Variáció a novellához

Ez így van.

Egy Örkény-novellának nincs tanulsága. Ő maga a tanulság.

Vonjuk le, itt az újév.

Soha ne legyen senkitek, akinek emlékei vannak. Mert ha meghal, ott álltok
majd az emlékeivel, és nem bírtok tőlük megszabadulni. Az a legbiztosabb, ha
nektek sincs emléketek.

Élményeitek se legyenek, mert abból lesz az emlék.

Lehetőleg ne is gondolkozatok, mert abból lesz a gondolat, abból meg az
élmény.

Ismerek valakit, aki látott egyszer egy döglött tankot a Horthy Miklós út és a
Lágymányosi utca sarkán. Elég baj ez még nekem is. A lövegtoronyból kilógott
egy fél katona. Halála előtt a vérével felírta a tank oldalára, hogy MARGITKA.
Persze fordítva, mert úgy esett neki jobban kézről. Az ismerősömnek kutya
kötelessége lett volna attól fogva megkérdezni minden Margit nevű nőtől, akit
megismer, hogy nem esett-e el az apja, férje, vőlegénye Budapest ostrománál.
De nem kérdezte meg, pontosabban nem az ösztől kérdezte meg, pedig
sejtette, milyen jó napot szerezhetett volna vele Margitkának. A mulasztást
nemhogy az ismerősöm, de még én is szégyellem.

A kicsi hópehelyekkel kicsit mégis más a helyzet.

Kicsi hópehelyek azután is lesznek, hogy Margitkák már egyáltalán nem. Plá-
ne a szóba jöhető Margitkák, mert azok harminc éven belül kihalnak.

De jó rímet a kicsi hópehelyre nem lehet találni. Ez így van.

Ne terheljétek másokat az emlékeitekkel – mert titeket is emlékekkel fog-
nak terhelni.

Ne hagyjatok nyomokat magatok után. Legyetek kíméletesek. Hagyjatok fel
minden érzelmi zsarolással.

Hallgassatok.

Hallgassatok empéhárom lejátsszót a metrón, az utcán, vagy – Isten ne ad-
ja – a hómezőn.

És sose tudjátok meg, hogy születik a dal.

Vagy ahogy Örkény István szépapja, Rotterdami Erasmus megmondta ne-
künk: „Éljetek vidáman és igyatok.”

* * *

Örkény István: A tudomány csarnokában

A Magyar Tudományos Akadémia úgynevezett Vörös Plüss Terme előtt rosszul lett egy fiatal nő, miközben a réz ablakkilincset pucolta. Görcsökben vonaglott, szájából hab szivárgott, s épp fejét verte a padlóhoz, amikor a Vörös Plüss Teremből kiözönlött az a százhetven orvostudós, akik Gunnar Ingridsson Nobel-díjas biológus előadását jöttek meghallgatni.

A magyar tudósok tanácskoztak, futkosni kezdtek, különféle orvosságokkal kísérleteztek, kihívták a mentőket, sőt a tűzoltókat is, mert – kiváltképp egy külföldi híresség előtt – mindent el akartak követni a betegért, még azt is, hogy az ablakon kilógassák. (Hátha a tüdejébe ment egy kavics.) Ámde a lány csak hánykódott, köpte a habot, és fogvicsorított, míg csak

Gunnar Ingridsson meg nem szólalt: – Ne adjunk neki egy pohár vizet?

Erre nem gondolt senki. És, tesék, a víztől a lány eszméletre tért, megnyugodott, és elégedetten folytatta az ablakpucolást.

Ekkor azonban ott termettek a Televízió riporterei, akik a Nobel-díjast, kezében a fél pohár vízzel, a kamera elé állították. A leányt megkérték, hogy még egyszer dobálja magát, és igyekezzék habot verni a szájából, ami sikerült is.

Sajnos másodjára a görcsöket nem tudták csillapítani, a leányból csak úgy dőlt a hab, pedig a nagy tudós nemcsak a maradék vizet itatta meg vele, hanem még egy pohár szódát is hozatott, de az is hatástalan volt. Ki érti ezt?

Háy János

A magyar beteg

A Népjóléti Minisztérium vörös műbőr termében a színpadon éppen Doktor Horváth Ágnes asszony mossa véres lepleit egy elöltöltős Whirlpool mosógépben. Ilyet fog minden beteg kapni, hogy saját magára moshasson, mert ez így higiénikus – magyarázza Ágnes asszony a súlyponti és súlypont nélküli kórházak röptében összehívott igazgatóinak –, ráadásul a gép tetejére odafér a miniszéf, annak tetejére pedig ülhet majd egy híres ember a hetihetesből például, szarabb kórházakban a rádiókabaréból, aki tréfás anekdotákba oltva elmagyarázza az egészségügyi reform lényegét, s időnként müzliszelettel, valamint Bajor Imre és Gálvölgyi János képes életrajzi kötetével kínálja meg gyógyulni vágyó honfitársainkat. Már ez is mennyivel korszerűbb, mint ha jobboldali kormány volna, mert akkor tokaszalonnát, mangalicapörccöt meg Anonymus Gesta Hungarorumát löcsölnék rá a betegekre, amitől még az is felfordul, aki történelem szakot végzett az ELTE-n, nem még a sima egyszerű baloldali beteg. A gépekhez különben rendkívül előnyös áron jutott hozzá a minisztérium. A Kóka János káéfté a beszállító, ez a cég persze semmiféle

kapcsolatban nincs a valahai gazdasági miniszterrel, csak névazonosság, sőt még az sem, hisz mindenki tudja, a volt gazdasági miniszter nevet változtatott, jelenleg David Kókafield, the Magic néven él és turnézik országszerte. Új műsorában káprázatos gyorsasággal tünteti el az SZDSZ maradékát, majd utána afféle bónusztrekként a lenyűgözött közönség előtt látványosan megszabadul a személyiségét gúzsba kötő liberális alapelvektől.

A gép egyébként – magyarázza Ágnes asszony – multifunkcionális, egy kattintással átállíthatjuk ruhamosásról hullamosásra. A korábbi mosási technikát mesze felülmúlja az új készülék, a tetemen nem marad se gyümölcs-, se vörösbor-, se hullafolt, olyan patyolatfehér lesz, mint új korában. Ennél a mondatnál váratlanul visító sakálhangot adva felpattant a nyíregyházi kórház igazgatója és öles léptekkel az ajtó felé rontott. Oly gyorsan érte el a bejáratot, hogy az ajtó túoldalán leskelődő, takarítónőnek öltözött Mikola Istvánnak már nem volt ideje arrébb ugrani. Így történhetett meg, hogy a hatalmas rézkilincs leterítette a magyar egészségügy obersturmfűrerét.

– Úristen, Pityu! – kiáltott fel a nyíregyházi kórház igazgatója, hisz az ősz daliával valaha együtt jártak egyetemre, meg különben is egy pártban voltak, meg most is abban, bár ez nem az a párt. Az újabb kiáltásra a meglepett igazgatók odasereglettek az ajtóhoz, még Ágnes asszony is elhagyta a pulpitust, s a mosógép eukompatibilis használati utasításával szárnyaló mozdulatokat téve odaszökkent az ájultan heverő riválishoz. A sok orvos, egymást lökdösve próbálta életre kelteni a Mikolát, akiről mindenki tudja, normál állapotban az etyeki Korda-stúdióban instrukció nélkül tudná eljátszani a német vezérkar bármely tagját. De minden hatástalan volt: az a nagy ember csak nem ébredt.

A hír rögvest eljutott Deutsch Für Tamáshoz, aki ez idő tájt a Damjanich utcái Kaisers előtt osztogatott szórólapot a királyság visszaállításáról. Épp Vörösmarty Búvár K und K című versét értelmezte a Nemzeti Őrsereg egri különítményének, akik véletlenül épp ott álltak meg busszal kolbászt venni meg bort az esti tüntetéshez, vöröset és fehéret, hogy éjszaka bebaszva tudjanak majd árpádsávot hányni. Bocs, testvéreim – szakította félbe magát Deutsch-Für –, most hí nemzetem, azonnal lóra kapott, s már vágatott is a Népjóléti Minisztérium felé. Oly sebesen haladt, hogy alig volt ideje felhívni a hírtévét, meg Csintalan Sándort, aki a fidesz közeli média verés-szakértője. Mire odaért, Mikola már éledezett. Helyesebben éledezett volna ájulásából, de Deutsch egy kiáltással: mi lett veled, Pistám, és egy ölelésnek álcázott fejeléssel újra leterítette a hőst. Várjál bazmeg, még nincsenek itt a hírtévések, súgta a fülébe, és lopva egy doboz barbon borotvahabot nyomott a szájába. Habozzá, Pistám, kell a látvány a médiának, majd Csintalan Sanyi lemossa, ha kész a felvétel.

A csődület egyre növekedett, a hírtévé érkezett először, de hamarosan a konkurens kereskedelmi, közszolgálati és egyéb csatornák is befutottak, a végén még az Erotozóna nevű szextévé is beállított, mert az egyik szerkesztő, aki történetesen Vámosmikolán született, állandóan összekeverte Mikola Istvánt Vámos Miklóssal. A stáb most is abban a hitben érkezett, hogy Vámos Miklós, az ismert író hever erotikus pózban a Népjóléti Minisztérium folyosóján.

Ott tolongott a magyar sajtó krémje a folyosón, ha lehet ezt a szektort a krém metaforával illetni, csak a terem volt üres, helyesebben majdnem üres, hisz az a beteg ott hevert, akit Ágnes asszony előadásához applikációként hoz-

tak az Országos Traumáról. Eredendően életveszélyes állapotban volt, s most így az infúzió és a lélegeztető nélkül, amit a szállítók az egyszerűség kedvéért nem hoztak magukkal, tényleg a halál peremére csúszott. Sebestyén Márta jelent meg előtte, a Szerelem, szerelem c. dalt énekelte, utána Juliette Binoche hajolt fölé, és Je t'aim, Je t'aim mon amour szöveggel dúdolta el a francia változatot, de minden hatástalan maradt. Végül a két híres asszony belekezdett a lakodalmas rock legújabb slágerébe, a „Tébékassza, tébékassza / az életem tönkrebassza” kezdetűbe, de a beteg meg se röccent, szemei kimerevedtek, arcán valami olyasféle megnyugvás látszott, hogy immáron nem vagyok magyar beteg, végre ufó lettem vagy angyal, és soha többet nem kell se elénekelnem, se meghallgatnom az Ez az én hazám című dalt.

* * *

Örkény István: A végzet

Valahol a Nagy Magyar Alföldnek egy kicsike tanyáján éledélt egy család, apa, anya és két gyerek, mind pogácsakedvelők. Ha a mamának volt rá ideje, s kedvében akart járni övéinek, sütött nekik egy nagy tepsi pogácsát.

Egyszer azonban liszt helyett mérges rovarirtószert gyúrt a tésztába. Ízre nem volt rosszabb, így hát jól bepogácsáztak, s reggelre meghaltak mind a négyen, az apa, az anya, a gyerekek.

Negyednap eltemették őket, s aztán összejött a rokonság, meg a közeli és távolabbi szomszédok, ahogy az már illik, halotti torra. Homoki bort ittak, s hozzá a maradék pogácsát

majszolgatták. El is patkoltak mind, ahányan voltak.

A mentősöknek – az orvosnak, a két hordágyvivőnek meg a sofőrnek – már nem akadt dolguk. Csak fejcsóválva körüljárták azt a sok halottat, s mielőtt visszaindultak volna, megették néhány pogácsát, ittak rá egy kis bort.

Kivéve a sofőrt. Bort nem ihatott, mert vezetnie kellett, a pogácsát pedig nem szerette. De ami ott maradt a tepsiben, azt újságpapírba csomagolva letette az ülése mellé, hogy kárba ne vesszen. Jó lesz az még, gondolta, valakinek.

És most viszi!

Podmaniczky Szilárd

Levél a Szerzőhöz

Tisztelt Örkény István, kedves író úr, szevasz, Pista!

Mivel családjunk régi barátja vagy, mi pedig nagy tisztelőid, engeddd meg, hogy rövid olvasói levélben forduljak hozzád. A teljesség kedvéért jegyzem meg, hogy az utolsó sorokat, meglehet, már a túlvilágról írom.

Kedves Pistukám!

Tudod, nálunk a karácsony mindig is családi ünnep volt, ezért ebben az évben is összegyűltünk, hogy gyertyagyújtás és rövid énekszó után szerény ajándékokkal lepjük meg egymást.

Tibi fiam ezúttal egy fametszetet kapott a hozzávaló bicskával, Kati lányunk borotvahabot, Matild néni titokzoknit a hozzávaló turista járókerettel, Arankám új baseball-ütőt, és nem fogod elhinni, én egy új Örkeny-könyvet kaptam, Egyperces novellák címmel. Persze, lehet, hogy neked már nem akkora újdonság, mint nekem. Ezt csodáltam benned mindig, hogy bírod ki röhögés nélkül, amíg egy új könyved megjelenik.

De a lényegre térek, mert nincs sok időm. Hogy a meghitt, de vidám karácsonyi hangulatot a végtelenségig fokozzam, elhatároztam, hogy találomra fölütöm a könyved, és amíg falatozunk a karácsonyra sültött pogácsából, fölolvassok néhány novellát. A könyv először A végzet című egypercesnél nyílt ki, amitől az egész család elkedvetlenedett, de, mondhatom, mire a végére értem, mindenki harsányan és hálásan kacagott, még a szomszéd is átkopogott, hogy legyünk csendesebbek, mert neki még nem jött meg a Jézuska, és féltő, hogy elriasztjuk.

Nem is kellett sokáig várnia, mert Matild néni elfehéredett és arcára fagyott a mosoly. Azt hittük, infarktust kapott vagy agyára ment a karácsonyi kaktusz locsolása, de fölállt és kiment a konyhába. Időtlen idők folytak el, mire visszatért. Faggattuk jobbról, faggattuk balról, eltelt egy perc, mire megszólalt. Azt mondta, igazat írt a Pista. Mondom, miféle Pista? Hát az Örkeny. De milyen igazat? Hát hogy liszt helyett rovarirtószert raktam a pogácsába. Maga, Matild néni? Ilyet soha nem tenne. De-de, erősködött, a liszt ki sincs bontva.

Mondanom sem kell, a halálfélelem kéjutazás langyos aszpikban ahhoz képest, amit akkor éreztünk. Megkértem a család minden tagját, hogy a további, általad fölvezetett tragédiák elkerülése végett, igyekezzünk megenni az összes pogácsát, miközben én megírom neked, kedves Pista, hogy nem szép tőled, hogy megmérgezted az egész családot. Tibi fiam két pofára eszi a pogácsát, de könnyen lehet, hamarabb végez a pogácsa vele, mint ő a pogácsával. Kati már telefonon búcsúzkodik az iskolatársaitól, Arankám igyekszik lemondani a két ünnep közé eső szabadságát, Matild néni pedig továbbra is értetlenkedik, hogy nem lehet érezni a liszt és a rovarirtó közti különbséget. Pontosan nem tudom, meddig jutok a levélben, de a könyvedet a Tibi fametszetével nehezekeelve nyitva hagyom a novelládnál.

Boldog karácsonyt és jó egészséget kívánunk neked és egész családnak! Szívesen olvastam volna a többi novellát is, de sajnos nem maradt rá idő. Itt ülünk a hatalmas tálca pogácsa fölött, és eszünk.

* * *

Örkény István: Jelenség

Egy parafa dugó, mely semmiben sem különbözött a többi parafa dugótól (Hirt G. Sándornak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent), beleesett a vízbe.

Egy ideig, amint az várható volt, úszott a víz színén, aztán különös dolog történt. Lassan merülni kezdett, lesüllyedt a fenékre, és nem jött föl többé.

Magyarázat nincs.

Erdős Virág

Magyarázat nincs

Jelenség/2.

Egy gombóc, mely semmiben sem különbözött a többi gombóctól (Artúr-nak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent), beleesett a vízbe.

Egy ideig, amint az várható volt, vidáman úszkált a víz tetején, aztán különös dolog történt. Kiugrott a fazékból, elszaladt, és nem jött vissza többé.

Magyarázat nincs.

Jelenség/3.

Egy szimpatikus fiatalember, aki semmiben sem különbözött a többi szimpatikus fiatalembertől (Jézus Krisztusnak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent) fogta magát, és lesétált a partra.

Egy ideig, amint az várható volt, ide-oda szaladgált a víz tetején, jött-ment, pancsolt, poénkodott, kenyérdarabkákat hajigált, aztán különös dolog történt. Lassan merülni kezdett, lesüllyedt a pokol fenekére, és nem jött föl többé.

Magyarázat nincs.

Jelenség/4.

Egy illető, aki semmiben sem különbözött a többi illetőtől (X. Y.-nak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent), beleesett egy nőbe.

Egy ideig, amint az várható volt, úszkáltak a boldogságban, aztán különös dolog történt. Az illető fogta magát, visszahúzta a zokniját, és hazament a feleségéhez.

Magyarázat nincs.

Jelenség/5.

Egy nagy rakás szerencsétlenség, mely már ránézésre sem különbözött egy valóságos istencsapásától (Erdős Virágnak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent), beleesett a bűnbe.

Egy ideig, amint az várható volt, megpróbálta villámgyorsan visszacsinálni, a gyeheña tüzére gondolt, meg a tavalyelőtti fürdőruhájára, aztán különös dolog történt.

Ahelyett, hogy *kiköpte* volna, bekapott még egy falatot.
Magyarázat nincs.

Jelenség/6.

Hirt G. Sándor, aki semmiben sem különbözött a *többi* kis hülye dugótól (a vasesztergálás virtuózának mondta magát, de kit érdekel az ilyesmi? Az ilyesmi senkit se érdekel), pechére pont beleesett az ominózus száztizenpár billió-millió főbe.

Egy ideig, amint az várható volt, maximálisan meg voltak elégedve a munkájával, még étkezési hozzájárulást is kapott, sőt, még iskolakezdési támogatást is kapott, sőt, még üzemorvosi ellátásban is részesült, amikor különös dolog történt. Behívatta magához a főigazgató és azt mondta neki, hogy a viziontlátásra.

Magyarázat nincs.

Jelenség/7.

Egy hányatott sorsú, ámde sokra hivatott ország, mely semmiben sem különbözött a *többi* hányatott sorsú, ámde sokra hivatott országtól (magyarnak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent), beleesett a szarba.

Egy ideig, amint az várható volt, megpróbált valahogy kikecmeregni, nyújtzkodott, pipiskedett, dúl-fúlt, ágált, toporzékolt, szitkozódott, szerencsétlenkedett, aztán különös dolog történt. Lassan merülni kezdett, lesüllyedt a legmélyére, és nem jött föl többé.

Magyarázat nincs.

(Bónusz)

Egy nagy magyar író, aki semmiben sem különbözött a *többi* nagy magyar írótól (Örkény Istvánnak mondta magát, de mit jelent egy név? Egy név semmit se jelent), egy csendes, nyári délután fogta magát, és leült az íróasztalához.

Egy ideig, amint az várható volt, szorgalmasan üldögélt, aztán különös dolog történt. Lassan emelkedni kezdett, felröpült az égbe, és nem jött le többé.

Magyarázat nincs.

Vas Árpád
Fosztóképző

Meztelenül alszom,
a fal mellett.
Karnyújtásnyi hely van mellettem
Neked hagytam.

Arcok vannak körülötted,
régi arcaid,
fehérre meszelt emlékek ráncai,
bánat-barna tekintet,
lehajló, gondokra-csorgó ajkak,
Arcodba-felejtett jövő,
önmagad börtöne.

Az ő keze?
Az ő szavai?
Hittél benne?

Félbehagyott sörösüvegek.
Félbehagyott csók.
Elúszó füst!
Befejezetlen mozdulat.

Hittél benne?

Újrakezdjük magunkat,
bármennyire is megaláztak.
Megalázzuk egymást,
mert újrakezdjük a szavakat,
melyekkel megaláztak bennünket.
Egymásba temetkezünk,
de félünk egymásba halni!

Fehér mosolya volt?
Fehér szavai?
Fehér-hazugság?

Hittél benne?
Hittél?

Fehér a papír.
Szó-fehér.

Háttal a fénynek,
festett-hajú bohóc-percek
borszagú bódulatáért.

Tökéletes csend.
Ez leszel...
Halálod üvöltés lesz –
Elkészt üvöltés
(füstölő-füstsűrő-fény)

Hangod fennakadt poharam örvényében.

Árnyékod festményei
ágyam felett, a fejemben lógnak.
Hajad dallama illatozik
seb-foltos kezemen.

Szólj hozzám!
Szoríts!
Sziszegd fülemben:
szerelem!
Szigetem vagy.
Szomorúságom.

Szív-verem.

Elmentél.

Epilógus:
Szavak visszhangjai.
Leomló felhők búcsúlevele.

M	K	F	É
E	E	E	R
Z	Z	H	I
T	E	É	N
E	K	R	T
L			É
E	M		S
N	O		E
	S		K
	O		
	L		
	Y		

Érintések.

Hamis simogatás.

Meleg, kocsonyásodó vér.

Zongora-langyos, émelyítő érintések.

Hazugság.

Vérző

FEHÉR

fal.

Színtelen fehér.

Vérző szoba.

Szörnyen fehér.

Megtehettem volna,
 hogy elvetélem magam.

Álltam az esőben,
 és nem gondoltam Rád.
 Olajfoltos árnyékom
 lógott a tócsákon.
 Áztatott az idő

I

M

Á

D

K az esőben

O

Z

T

A

M

Fényes volt ablakod.

Fülledt-fekete,
osztódó sejtdarab volt,
Elvérzett.

Hittél benne?

Mindig vár valaki.
Mindig hazudsz.
Odaadod magad hab-mosolyú
pillanatoknak.
Kiárusítod csókjaidat,
és nem kérsz értük semmit.

Á	I	V	V
L	M	Á	Á
L	Á	R	R
O	D	N	S
K	K	A	Z
	O	K	
A	Z		R
Z	O	R	Á
	M	Á	M
E		M	
S			
Ó			
B			
E			
N			

K	H	F	S
A	A	E	Z
V	N	S	E
I	G	T	M
C	Ú	M	Ü
S		É	N
		N	K
		Y	B
			E
			N

Szó-fogyatkozás.
Szoríts
Szoríts !
Szoríts
Magadhoz!